

Uj tag :
 Wetzer Pál máv. hivatalnok, Bajmóczy Istv.
 Dr. Weyner Emil orvos, Waldmann Fülöp.
 Wilmonn József rk. plebános, Ivánkievits J.
 Zünke Dénes máv. számtiszt, Gaál János,

Ajánló :

A titkárság részéről előterjesztett ajánlottak, számszerint 161-en, megválasztottak; velök a tagok száma, leszámítva a veszteségeket, 8261-re emelkedett; ezek között 257 alapító és 189 hölgy van,

LEVÉLSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(48.) *Magyarország időjárása 1900. év szeptember havában.* A mult szeptember szép verőfényes őszi hónap volt; különösen második felét nagyon enyhe és kellemes időjárás jellemezte, a mely vége felé valósággal nyári jellemet öltött. Fővonása minden esetre a szárazság, melyet az egész országban egyaránt éreztek. A legtöbb helyen 4—5 napon átlag 20—30 mm eső esett; de voltak egyes tájak, melyeken az egész hónapban még 10 mm sem gyűlt össze s így a talaj vízszükséglete nem talált kellő kielégítésre. A hőmérséklet csak másodsorban válik ki, legalább a mi a havi közepet illeti, mert ez csak az ország nyugoti felét tünteti fel a kellőnél melegebbnek, a keleti része pedig közel normális volt, miként a következő adatokból is látszik.

	20 évi átlag	Ez idén	Eltérés
Árvaváralja ...	11·7 ^o	11·9 ^o	+ 0·2 ^o C.
Selmeczbánya ...	13·2 ^o	14·2 ^o	+ 1·0 ^o »
Pozsony ...	16·2 ^o	17·3 ^o	+ 1·1 ^o »
Ó-Gyalla ...	15·1 ^o	15·6 ^o	+ 0·5 ^o »
Budapest ...	16·0 ^o	16·6 ^o	+ 0·6 ^o »
Kőszeg ...	15·3 ^o	16·1 ^o	+ 0·8 ^o »
Zágráb ...	16·7 ^o	17·6 ^o	+ 0·9 ^o »
Kalocsa ...	17·2 ^o	18·1 ^o	+ 0·9 ^o »
Szeged ...	16·7 ^o	17·1 ^o	+ 0·4 ^o »
Ungvár ...	15·0 ^o	15·0 ^o	0·0 ^o »
Nagy-Szeben ...	15·0 ^o	15·0 ^o	0·0 ^o »

A hőmérséklet menetében azonban már nagyon is feltűnik a rendellenes viselkedés, mivel a hónap második fele legalább is olyan meleg (ha nem melegebb) volt, mint az első fele; már pedig nálunk rendes körülmények között a hőmérséklet a hó elején 4—5 fokkal magasabb szokott lenni, mint a végén. Sőt a legnagyobb meleg ép az utolsó napokra esett, a mit a terminusleolvasások szélsőségei is tanúsítanak :

	maxim. C. ^o	Hőmérsékleti		
		Nap	minim. C. ^o	Nap
Árvaváralja ...	23·1	29	3·9	23
Selmeczbánya ...	24·0	29	7·6	4
Pozsony ...	26·4	18	10·4	13
Ó-Gyalla ...	26·2	30	7·3	5, 24
Budapest ...	26·5	30	11·2	23
Kőszeg ...	26·2	30	9·9	13
Zágráb ...	26·9	29	9·8	5
Kalocsa ...	28·6	29	10·8	24
Szeged ...	27·5	30	9·8	24
Ungvár ...	25·2	30	6·9	5
Nagy-Szeben ...	29·5	28	5·5	23

Megjegyzendő, hogy a hőmérséklet maximuma a rendes mértéket megütötte és minimuma melegebb volt a szokottnál. Nagy lehülés egyáltalán nem fordult elő.

Az esőhiányt már említettük s most a nagyságát is kifejezzük, még pedig azzal az eltéréssel, mely e hónap és a többévi átlag között van :

	Csapadék		Csapadékos napok
	mm	Eltérés	
Árvaváralja ...	37	— 47	9
Selmeczbánya ...	6	— 69	3
Pozsony ...	21	— 24	8
Ó-Gyalla ...	34	— 13	5
Budapest ...	22	— 31	4
Kőszeg ...	60	— 11	4
Zágráb ...	22	— 53	7
Fiume ...	53	— 124	7
Szeged ...	25	— 21	5
Ungvár ...	21	— 36	7
Huszt ...	32	— 45	6
Nagy-Szeben ...	30	— 14	7

Egyedül Kőszegen találunk számbavehető esőmennyiséget, a hol 3-ikán erős eső zuhogott: 43 mm; ennél nagyobb 24 órai csapadékra nem is igen akadunk e hónapban. Határozottan esős volt az idő 3-ikán, 9—11-ike körül meg 20—21-ikén,

ellenben 14—19-ike között, nemkülönben 22—30-ika között alig esett néhány csepp az országban. Zivatar kevés volt, a nyugoti megyékben (a Dunántúl 1—2), az Alföldön és a keleti részekben semmi.

Áttérve a többi meteorológiai elemre, megemlíthetjük, hogy az idei szeptember a derűs hónapok közé sorolható (a felhőzet az égbolt $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ részét borította). A relatív nedvesség néhány 0/0-kal túlnyomóan alatta maradt az átlagos értéknek. A légnyomás az egész hónapban át meglehetősen magas volt, a többlet a havi középnlé 2—3 mm (szeptemberben nálunk a normális állás a tengerszín magasságában 763 mm). Legmagasabb állását 15—17-ikén 771 mm-rel érte el, legmélyebbre süllyedt 28—29-ikén 762 mm-rel. Ó-Gyallán a talajhőmérő 0·0, 0·5, 1·0, 2·0, m mélységben 15·5, 15·6, 15·4, 14·4° C.-t mutatott. Az átlagos napfénytartam 6·8 óra; a legnagyobb 10·3 óra 1-én. Az átlagos elpárolgás 2·3 mm.

A szép őszi idő magyarázatát a szinoptikus időjárás térképek adják. Észreveszszük ugyanis rajtok, hogy Magyarország többnyire egy barométer maximum hatáskörében volt, mellyel tapasztalás szerint száraz, derült idő jár. Ez a főbb helyzet mindig csak átmenetileg alakult át. Így 3-ikán, midőn a maximum északnyugati Európában volt és a minimum északkeletről hazánkig ért, mire azonban 4-ikén ismét helyre állott az anticiklonos jellem. Továbbá 9-ikén is nagyobb zavar volt észlelhető, mert sekély déli depresszió fejlődött a régibb, keletre vonuló és az újabb, nyugatról érkező maximum között. Ez után a helyzet néhány napra lényegében megváltozott, a mennyiben 10—14-ike között atlanti maximum északkeleti depresszióval párosult és az idő változékony és kivált Erdélyben esős lett. De 15-ikétől kezdve megint felülkerekedett az anticiklonos helyzet, mely a hónap végéig csak futólag zavaródott meg, még pedig 20-ikán és 26-ikán. Mindkét esetben a már fennálló maximum keletre vonult és hazánk e régi és a nyugatról közeledő új maximum közé került. Szeptember 20-ikán e változás az egész ország időjárásán is meglátszott, 26-ikán azonban már csak a nyugoti határmegyékben volt némi gyenge nyoma.

RÓNA ZSIGMOND.

(49.) *Az égbolt fotografálása.* Másfél évtizeddel ezelőtt Párisban, a tud. akadémia meghívására összeült csillagászati kongresszus az égboltnak fotografiai úton való térké-

pezését határozta el. A nagyszabású munkára 18 csillagvizsgáló intézet jelentkezett, s ezek egymás között fel is osztották a teendőket. A fotografiai felvételek mindenütt ugyanazon, előre megállapított elvek szerint történek egyforma nagyságú refraktorokkal. A feladat a következő: hosszabb kinntartással készítenő egy csillagatlasz, mely a 14-ed rangú csillagokat is tartalmazza. Számuk becslés útján körülbelül 30 millióra tehető. Ezenkívül rövidebb kinntartással is készítenők felvételek, melyek még a 11-ed rangú csillagokat is feltüntessék. Ezeknek száma körülbelül 3 millió.

Az első atlasz mintegy leleltározza az égbolt jelenlegi állapotát, a mennyiben minden csillagot felőlel a 14-ed rendűig. A másodiknak már más célja is van. A rövidebb kinntartással készült lemezek pontos fölmérésekre valók; ezekből határozzák meg a csillagok pontos helyzetét az égen. Ily módon katalógus állítható össze, mely körülbelül 3 millió csillagnak pontos helyi adatait tartalmazza.

A nagy fáradsággal járó munka közben gyakran jelentékenyebb nehézségek is támadtak; ezeknek eloszlátása czéljából ismételtan tanácskozások folytak s jelenleg már annyira előhaladtak a munkában, hogy két csillagvizsgáló intézet munkálatai a nyilvánosság elé kerültek.

Mint úttörőket s mint a nagy munkának első végrehajtói mindenestre dicséret illeti. Az egyik intézet a potsdami asztrofizikai, mely Vogel vezetése alatt áll; a második a párisi obszervatórium.

A potsdami a nagy katalógusból egy kötetet készített el, melyet 57 fotografiai lemez felméréséből állítottak össze s minden csillagot tartalmaz a 32° és 39° északi deklináczióon belül a 11-ik rendűekig.

A párisi obszervatórium 20 lapot bocsátott a nyilvánosság elé a nagy fotografiai csillagatlaszból, mely minden csillagot tartalmaz a 14-ed rendűekig. A 14-ed rendű csillagok már olyan kicsiny fénypontok, hogy a fotografiai lemezen alig hagynak nyomot. Nagy nehézségeket támasztott ez apró nyomoknak szigorú megkülönböztetése az érzékeny lemez tisztátalanságaiból eredő foltoktól s a hamis nyomoktól. Ez akadály elhárítása czéljából 1896-ban tanácskozás folyt Párisban, s akkor módosítást ajánlottak a fotografálás körül.

Az érzékeny lemez mindeddig ugyanis igen hosszú ideig tétetett ki a fény hatásá-

nak, ekkor azt ajánlották, hogy hosszú kinntartás helyett alkalmazzanak három rövidebbet 30—30 percnyi időtartammal. A három rövidebb kinntartás egymásután történik egy és ugyanazon lemezre, csakhogy a lemez minden felvétel után kissé tovább mozdítandó. Ez eljárásal minden csillagpont a mikroszkóp alatt három pontra bomlik, s így minden valódi fénypont három képet, illetőleg hármast képez szolgáltat. A lemez szabálytalanságai ekkép a mikroszkóppal könnyen felismerhetők, mert a lemez elmozdulásakor helyöket nem változtatják.

Az ilyen fotografiai lemezen levő csillagok számáról fogalmat alkothatunk abból, hogy például a lemezek közül az egyiket, mely nem nagyobb 16 négyzetcentiméternél, 6705 csillagot olvastak össze. A legélesebb szem az egész égbolton alig tud annyi csillagot megolvasni, a mennyi ennek a harmad része.

Különös érdekekkel várjuk tehát a nagy munka folytatásait s teljes befejezését.

DR. WONASZEK ANTAL.

(50.) *Olaszszobánk asztaláról.* — Új könyvek.

Méhely Lajos, Magyarország denevéreinek monographiája. 22 táblán 188 eredeti rajzzal. A magyar Tudományos Akadémia támogatásával kiadja a magyar Nemzeti Múzeum. Budapest, 1900. — A 384 negyedretű lapra terjedő munka általános és tüzetes részre oszlik. Főfejezetei: Bevezetés. A denevérek főjegyei és rendszertani helye. Az alak külső viszonyai. A köztakaró. A csontváz. Az izomzat. Az idegrendszer. A táplálkozás szervei. Az ivarszervek. A denevérek származása, földrajzi elterjedése, életmódja. A magyarországi denevérek irodalma, névjegyzéke és elterjedése. A denevérek általános felosztása. Kilencz denevér-nem leírása. Irodalmi kútfők. A munkát 58 lapra terjedő német kivonat rekeszti be. E munkát szerzője akadémiai székfoglalójával nyújtotta volt be. — G. 704.

Tolnai Vilmos, Magyarító szótár a szükségtelen idegen szavak elkerülésére. — Budapest, 1900. — A 296 lapra terjedő könyv hasznos segédeszköz mindenkinek, a ki idegen nyelvekből fordít magyarra, vagy magyarul írván, kerülni akarja az idegen szavakat. — N. 262.

Tókécs Lajos, Ásványhatározó. — Budapest, 1900. Franklin-társulat. — A 12 ábrával ellátott könyvecske a középiskolák tanulói számára készült a végből, hogy

kirándulásaik az ásványokat fölismerhessék. — T. 548.

Dr. M. Wilhelm Mayer, Die Königin des Tages und ihr Reich. A Prochaska-féle »Salon-Bibliothek« egyik kötete, 4 képpel. A 412 lapra terjedő könyv 24 fejezetben (estén) tárgyalja a csillagos égről és a csillagászatról tudni valókat. — D. 507.

Hauschatz des Wissens. Das Tierreich von Heck, Matschie, Martens, Düringen, Staby u. Krieghoff. I. kötete 1894-ben, II. kötete 1897-ben jelent meg. J. Neuman-nál Neudammban. Népszerű állattan 2000-nél több ábrával, továbbá fekete nyomású és színes műmelléklettel. — G. 702.

Dr. Ludwig Zehnder, Die Entstehung des Lebens, aus mechanischen Grundlagen entwickelt. Erster Theil: Moneren, Zellen, Protisten. — Mohr kiadása, 1899. — A 123 ábrával megvilágított könyvben a freiburgi egyetemen a fizika rendkívüli tanára mechanikai alapon, az atomok csoportosításából iparkodik magyarázni a legalsóbb rendű lények keletkezését. — L. 381.

Dr. Julius Schmidt, Über die Erforschung der Konstitution und die Versuche zur Synthese wichtiger Pflanzenalkaloide. — Stuttgart, F. Enke, 1900. — A 232 lapra terjedő könyv a pyridin-, pyrrolidin-, chinolin-, isochinolin-, morpholin-, phenanthren- és a purin-csoport alkaloidjait tárgyalja, ismertette az egyes alkaloidok történetét, szerkezetét és szintézisét. — C. 590.

(51.) *A poklosság kérdéséhez.* Közlönyünk f. évi október havi füzetében Dr. Aujeszky Aladár a poklosságról írott cikkében említi, hogy tudomása szerint hazánkban jelenleg leprás nincsen. Érdekes volna utána nézni, hogy hazánkban általában mikor szüntették meg a leprozóriumokat. Boldogult Scheuthauer tanár előadásában gyakran említette, hogy eredetileg a budapesti Rókus-kórház is leprozórium volt. Hogy a leprozóriumok felosztása után a poklosság immitt-amott szórványosan még előfordult, sőt ilyen betegek még hosszabb ideig éltek egyes vidékeken, nagyon valószínű. Emlékezetem szerint ezelőtt 30—35 évvel Hódmezővásárhelyen még élt egy, ki a poklosság legszomorúbb alakjától volt meglepve. Eveken keresztül láttam vásárok alkalmával, kezében cserépcsengetyűvel, koldulni; téli időben, hetivásárokon az öreg

a templom körül árulgatott korpát, kenyérhéjat és efféléit. Hozzá hasonló alakok az alföldi vásári koldusok között, azt hiszem, ma is találhatók volnának.

Vajjon miféle intézkedések vannak a vásári koldusok éktelen csoportjainak egészségügyi ellenőrzése tekintetében? Az egészségügyi törvények és rendeletek gyűjteményében effélének nyomát sem találok. Vagy nekik talán, akárcsak a legszélsőbb keleten,

meg van engedve, hogy sokszor iszonyú betegségekkel ezer és ezer ember között szabadon barangoljanak, csókolgatva, sőt szájukba véve az alamizsnául kapott aprópénzt s fizetve vele, a mire szükségök van. Nem lehetetlen, hogy az a rézpénz, a mit a piacon a koronából visszakupunk, egy negyedóra előtt valamelyik ragadós betegséggel fertőzött koldus szájában fordult meg.

DR. ERDŐS JÁNOS.

KÉRDÉSEK.

(110.) Küldök egy növénylevélkét (népnyelven »papsajt« néven ismeretes), melynek faja majdnem mindenütt el van terjedve. A küldött levélke, illetőleg az egész bokor azért tűnt fel nekem, mert tarkaszínű, a minőt még sohasem láttam. Tessék a levélkét megvizsgálni és megüzenni, hogy mi okozta e különös színt; továbbá gyakori-e a tarka szín ezen a növényen? N. M.

(111.) Az éléskamrány falán át egy hónap óta a patkány bejár egy lyukon. Hogy e kártékony és szapora állattól megmentsem házam táját, szalonnadarabokba üreget vájtam, melybe körülbelül 5 cg strichnint és ugyanannyi arsenicum albumot tettem, s a kivájt szalonnadugóval betömtem, hogy belőle a méreg ki ne hulljon s így esténként 10—15 adagot a lyukba tettem. Már két hete, hogy így manipulálok és eredményt még nem látok. Azt vártam, hogy a méreg hatása után idővel a szalonnát nem fogják fogyasztani, annak jeléül, hogy pusztulnak, de még mindig elhordják a kített mérgezett szalonnát. Helyes-e eljárásom, s várhatok-e eredményt, vagy van más praktikusabb pusztító mód, mellyel gyorsabban lehetne czélt érni? H. P.

(112.) A minap tanúja voltam egy hivatalos eljárásnak, midőn a pénzügyi közegek szeszt denaturáltak. Ennél a műveletnél láttam, hogy mikor 650 liter 87-80,0-os szeszt és 569 liter vizet egy kádban 180 R.-on összekeverték, a tömeg $650 + 569 = 1219$ liter helyett csak 1120 litert tett és a mérséklet 20-50 R.-re emelkedett.

A víz és a szesz összekeverése után az 1120 liternyi tömeghez még 650 liter 70% eczetsav tartalmú eczetet öntettek és ekkor a tömeg $1120 + 650 = 1770$ liter helyett 1800 liter volt 220 R.-on. Vajjon mi okozza az összehúzódást és később a kiterjedést? DR. A.

(113.) Kis gyermek táplálására szükséges tejet tartalmazó üvegeket a tej fel-

melegítése céljából forró vízbe állítok s a forró gőztől az üvegek idővel kívülről meghomályosodnak, szürkés színt kapnak, a mely homályt eddig semmi szerrel sem tudtam eltüntetni. Kérem, szíveskedjenek olyan szert, illetőleg tisztító módot ajánlani, a mely az említett homályos szürkéséget eltüntetné s az üvegeket újra fényessé tenné.

K. V.

(114.) Hogyan lehetne a közönséges, színében sárga lenolajat megfehéríteni, a nélkül, hogy kárára lenne s hogy az ilyen olaj fehér festékekkel keverve, azt többé meg ne sárgítsa? N. K.

(115.) Az itt küldött keresztos pók, mely feltűnő nagyságú, tetemes mennyiségben fordul elő nálam. Vajjon nem ártalmas-e, pusztítsam-e őket? O. K.

(116.) Mivel lehetne eltávolítani fehér piquet ruhából a szürkés-zöldes penészfoltokat? P. K.

(117.) Az ide csatolt rendkívüli nagyságú hernyót ma délután egy bolgár földműves hozta, kérdvén, hogy mi az? Én még magam sem láttam ilyet, s így természetes, hogy nem tudtam őt felvilágosítani. Kégyeskedjenek engem ezen állat milétééről értesíteni. Egyben arra is kérem, adnák tudtomra, vajjon kártékony-e és szapora-e? R. R.

(118.) Egy szőnyeggel bevont és lószőrrel tömött divánomba és több más ruhaneműbe befészkelte magát a moly s nem tudom kiirtani, ámbár Zacherlinnal, kámforral, mosusszal és naftalinnal erősen behintettem.

Mi az oka, hogy a moly egyes szövettel behúzott és lószőrrel tömött butor-darabokat meglep, és mivel lehetne a molyt alaposan kiirtani?

Mikor és meddig szokott a moly szaporodni és mikor szűnik meg a pusztítása? K. G.

FELELETEK.

(84.) Gazdasági építkezésekkel foglalkozó könyvek ismertetnek egy — Németország északi részében már mintegy 80—100 évvel ezelőtt alkalmazott — építő anyagot, mely épen homokban gazdag, más építő anyagban szegény vidékeken nagy jelentőségű. Ez az úgynevezett »kalksandpisé« és »kalksandziegel«. A felhasznált anyag mindkettőben ugyanaz, nevezetesen homok és kővér mész keveréke. Az arány a homok és a mész minőségétől függ; legczélszerűbben kísérletek útján állapítandó meg; rendszeren 7—9 homokrészre esik egy rész mész. A keverésnél annyi víz használtassék, hogy a keverék nyirkos földhöz hasonló legyen, azonkívül kiváló gond fordítandó, hogy az anyag egyenletesen, jól össze legyen keverve. A kevert anyagot a vert falaknál alkalmazásban levő deszka közé rétegekben rakják le s súlykolással lehetőleg jól tömörítik. Alapozásra az említett alkatrészeket kívül még egy rész portlandcement keverendő hozzá.

Minthogy a jól kevert, s kellőleg tömörített fal a műkövekhez hasonló szilárdságú, szerkesztettek oly téglaprést, mellyel 30—100 ezer kilogramm nyomást lehetett kifejteni; a kisebbeket kézi erőre rendezték be, a nagyobbakat gőzerőre. Az anyag, a keverés aránya ugyanaz, mint előbb, csakhogy az anyagból rendszeren nagyságú téglákat sajtolnak, melyekkel azután épen úgy építenek, mint az égetett téglával. A jól készített e nemű téglá szilárdabb, mint a rendszeren használt téglá.

Az alább jelzett forrás a téglaprés árát 900—3850 márkára teszi, mely árak mai nap hihetőleg kisebbek. Wanderley »Die ländlichen Wirthschaftsgebäude« című művében egy oly téglaprést ír le, mely óránként 200 téglát készít s 70—90 tallérba kerül. (Lásd Friedrich Engel »Kalksandpisé« 1891. Berlin, Parèy kiadása. 2½ márká.) B. K.

(99.) Az öszvér (ló-öszvér, *Equus mulus* = *Equus asinus* ♂ × *Equus caballus* ♀ és szamár-öszvér, *Equus hinus* = *Equus asinus* ♀ × *Equus caballus* ♂) nemzhet utódokat és így nem teljesen meddő. Ezt számos adat igazolja. Aristoteles szerint (Hisztoriai peri zoon VI. 24.) az öszvérek egymással eredményesen párosodnak. Plinius művében (Hist. nat. VIII. 69.) olvasuk: »Évkönyveinkben az öszvérek szülé-

sére nézve számos példát találunk följegyezve; ezt mindig csodálatos előjelnek tartották. Ismeretes Galba császár története: Nagyatyjának megjósolta egy augur, hogy családjának egyik sarja a trónra kerül. »Igen, ha az öszvér szülni fog!« felelte erre az öreg. Suetonius munkája (Galba. cap. IV.) szerint semmi sem erősítette és buzdította azután jobban Galbát a trón megszerzésére irányuló törekvéseiben, mint az a tény, hogy egy öszvér teherbe esett. — Későbbi időkből a következő eseteket említhetjük: Valenciában (Spanyolország) 1762-ben egy barna öszvérkancza andaluziai csődörrel egymásután öt csikónak adott életet. St. Domingóból (Mém. de l'Acad. des Jc. de Paris. A. 1769. Hist. pag. 47), Oettingenből és Skóciából hasonló esetekről tudósítanak. A nép azonban mindenütt súlyos csapás előjelének tartja az ilyen szüléseket s a világra jövő csikót legott agyonveri, hogy valami bajt ne hozzon a gazda fejére. Ebert (Sitzungsb. d. Naturwiss. Gesellschaft »Isis« in Dresden 1884. pag. 5.) szerint a párisi Jardin d'acclimatation-ban egy öszvérkancza négy év felforgása alatt három csikót ellett, melyek közül kettőnek apja ló-, egynek pedig szamár volt. Köhler írja (Zool. Garten XXXIX. 1898. pag. 60), hogy Khinában általában el van terjedve az öszvérek termékenységében való hit.

Az irodalmi feljegyzések között tehát csak arra nézve találunk biztos adatokat, hogy az öszvérkanczát a ménlő, vagy a ménszamár megtermékenyítheti, s hogy az így termékenyített petéből fejlődő csikó testileg vagy a lóra, vagy a szamárra emlékeztet, egyszóval visszaüt az eredeti két faj valamelyikére. Aristoteles adatát nem tekintve, nincsen biztos tudomásunk, hogy a öszvérmén képes volna az öszvér, ló vagy szamár petéjét megtermékenyíteni. Valószínűleg az öszvérrel is úgy áll a dolog, mint a keverékfajok legnagyobb részével, t. i. hogy a basztardok himjeiben a termékenyítő elemek nem fejlődnek ki teljesen s a termékenyítésre alkalmatlanok. Bővebben olvashatni ezekről a következő művekben: Ackermann, Thierbastarde, Kassel 1898. — Buffon, Des mulets (Supplément de la dégénération des animaux), Paris 1776. — Rafinesque, Considérations sur quelques animaux hybrides trad. en français dans le Journal universel d. sciences médi-

cales, Paris 1821. XXII. pag. 112. — Broca, Note sur les principaux hybrides du genre Equus, sur l'hérédité des caractères chez les métis et sur la fécondité des mules. Brown-Séguard, Journal de la Physiol. II. 1859. pag. 250—258. — Kühn, Mitth. aus d. landw. Institut der Univ. zu Halle, Isis 1882. Nr. 33. pag. 269.)

GORKA SÁNDOR.

(110.) A beküldött tarka levél az erdei mályva (*Malva silvestris*) egyik igen érdekes eltérése, melyet a rendszertanban *variegatio* névvel szokás jelölni. E színbeli eltérés magától szokott jelentkezni. A fehér-tarka levelűség egyébiránt nagyon sok lágy-szárú, vagy fás szárú növényen ismert jelenség és főleg a díszítő kertészetben, nevezetesen az angol eredetű természetes kerti stílek létesítése közben a színbeli változottságnak egyik tényezője. Nem volna érdektelen, ha a tagtárs úr ama növénynek esetleg összegyűjthető terméseiből (papsajt) tovább-szaporítás és megfigyelés czéljából a budapesti egyetemi növénykertnek (Üllői-út 78.) és a Budapesti m. kir. kertészeti tanintézetnek (Ménesi-út 45.) küldene.

SCHILBERSZKY KÁROLY.

(111.) A patkányok elhordják a szalonát, a míg a rendkívül keserű strichnint nem érzik; mihelyest azonban a méregre akadnak, azonnal ott hagyják a kedves ételt. Próbálja meg, a keserű strichnint teljesen mellőzve, csakis az arsenikum alkalmazását. Ha nem sikerül, jó csapófogót kell használni.

W. V.

(112.) Hogy az első esetben a víz és az alkohol összeöntése után 1219 liter helyett csak 1120 liter lett, azt csak is az összehúzó-dás okozta, azután meg csekély mértékben a mérséklet emelése is. Hogy ennek az 1120 liternek 665 liter 70%-os eczetsavval való denaturálása után ismét kiterjedt a keverék, annak oka ismét az összehúzó-dásban és a mérséklet-emelésben van, mert a keveréknek a 22° R-re való felhevítése térfogatnagysággal jár, a hígabb alkohol kontrakciója pedig kisebb, mint a koncentrálté. Például

az 540/0-ú alkoholnak a legnagyobb az összehúzó-dása, mert ez esetben 100 liter keverékből 3722 liter tűnik el.

Hogy mi az oka annak a csekély kiterjedésnek, a melyet az 1800 liternyi keveréken észleltek, azt — a szükséges pontos adatok híján — csak sejteni lehet. Valószínű, hogy a kétféle folyadékot nem keverték tökéletesen össze és hogy a tökéletes keverés s ezzel együtt a hígítás a diffúzió útján jött azután létre, a melynek következménye a csekélyebb kontrakció, vagyis a kiterjedés.

W. V.

(113.) Az üvegek nem a forró víztől vesztették el a fényöket, hanem, kútvizet forralva, szénsavas mész rakódott belőle az üveg felületére. Kevés hígított sósavval vagy erős eczettel a kérget könnyen el lehet távolítani.

W. V.

(114.) A lenolajat úgy lehet megfehériteni, hogy vagy lapos üvegben a napra állítjuk, vagy lapos edénybe vékony rétegben kiöntjük, s üveglappal befödve a napfény hatásának kitesszük. Egyébiránt a fehér festéket nem a lenolaj sárga volta rontja el, hanem az, hogy a fehér festék ölmot tartalmaz. Tessék csak cinkfehéret vagy baritfehéret venni, nem rontja azt el a sárga lenolaj sem.

W. V.

(115.) A beküldött pók az *Epeira diademata* Cl., a közönséges keresztes pók. Kertjeinkben mindenfelé elég gyakori faj. Különösen ősszel tűnik fel, mert ilyenkor nagyobb hálót sző és maga a pók is nagyobb, mint nyáron és tavasszal. Nem ártalmas; ellenkezőleg, mint légypusztító, hasznos. Azért nem is kell ellene védekezniünk. Ha olyan helyen köti a hálóját, a hol nem szeretjük látni, egyszerűen csak le kell tépni a hálót, s a pókok máshová mennek, a hol nem alkalmatlanok.

DR. L. A.

(116.) A fehérnemű penészfoltjainak eltávolítására alkalmas a *hidrogénszuperoxidat*, mely kereskedésben kapható. Tessék ezzel a foltokat megnedvesíteni. Az a szövetnek nem árt és a foltot mégis eltávolítja.

W. V.

METEOROLÓGIAI FÖLJEGYZÉSEK

A MAGYAR KIRÁLYI ORSZÁGOS METEOROLÓGIAI INTÉZETEN, BUDAPESTEN

1900. OKTÓBER HÓNAPBAN.

A

Nap	Légnyomás milliméterben				Hőmérséklet C. fokban						Párányomás milliméterben				Nedvesség százalékban			
	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	maxi-muma	mini-muma	7h reg.	2h d. u.	9h este	közép	7h reg.	2h d. u.	9h este	közép
1	752.8	753.3	754.2	753.4	16.9	23.8	20.1	20.3	24.1	15.5	11.8	13.7	13.4	13.0	83	63	77	74
2	54.1	53.9	53.1	53.7	15.9	23.4	18.7	19.3	24.0	15.5	12.1	12.8	12.8	12.6	90	60	80	77
3	53.0	50.3	49.9	51.1	15.0	27.0	20.1	20.7	27.6	14.7	11.4	11.8	12.7	12.0	90	44	73	69
4	53.7	55.4	56.1	55.1	16.4	19.7	15.6	17.2	20.5	15.6	9.8	7.8	7.0	8.2	70	46	53	56
5	57.3	57.5	58.2	57.7	10.0	19.2	15.2	14.8	20.0	9.6	7.0	6.1	9.8	7.6	76	37	76	63
6	59.7	59.2	60.6	59.8	11.9	22.2	17.4	17.2	22.5	11.4	8.0	9.4	10.5	9.3	78	48	71	66
7	61.5	61.3	62.5	61.8	13.8	23.4	18.5	18.6	24.0	13.1	10.2	9.2	9.4	9.6	87	43	60	63
8	64.2	63.5	63.9	63.9	13.6	21.0	15.5	16.7	21.3	12.0	8.7	10.1	9.9	9.6	75	55	76	69
9	64.0	62.6	60.9	62.5	11.3	20.7	15.3	15.8	21.1	10.6	8.4	9.4	9.6	9.1	84	51	74	70
10	58.2	55.3	53.2	55.6	10.8	21.9	15.2	16.0	22.2	10.5	8.2	7.7	7.5	7.8	86	39	58	61
11	50.4	50.5	53.1	51.3	9.1	15.7	11.2	12.1	20.6	8.4	7.3	7.6	6.7	7.2	86	57	67	70
12	53.5	53.6	53.6	53.6	9.0	13.9	11.8	11.6	14.0	8.0	6.7	6.7	7.0	6.8	78	57	68	68
13	53.2	52.3	51.4	52.3	7.8	14.8	11.4	11.3	15.5	7.2	6.7	6.9	8.1	7.2	85	55	81	74
14	49.1	45.9	42.6	45.8	11.2	15.9	16.0	14.4	17.9	10.7	8.7	10.7	10.7	10.0	88	80	79	82
15	44.4	47.0	49.6	47.0	10.4	10.2	9.2	9.9	16.2	7.7	5.7	4.9	5.7	5.4	60	53	66	60
16	50.6	49.9	51.1	50.5	6.8	12.6	8.8	9.4	12.7	5.6	5.5	4.3	5.1	5.0	74	40	60	58
17	50.9	51.0	52.3	51.4	7.1	12.1	7.3	8.8	12.5	6.0	5.6	4.9	5.6	5.4	74	46	73	64
18	51.1	50.6	50.1	50.6	6.2	9.2	8.3	7.9	9.3	5.3	5.4	7.1	7.7	6.7	76	81	94	84
19	50.8	50.7	51.3	50.9	7.7	10.6	10.2	9.5	10.6	7.0	7.4	8.6	8.4	8.1	94	91	91	92
20	54.0	56.0	56.9	55.6	5.7	11.0	7.9	8.2	11.4	5.6	6.0	5.5	6.2	5.9	88	56	78	74
21	55.9	53.3	49.4	52.9	7.6	12.0	9.7	9.8	15.4	7.6	5.6	7.5	8.9	7.3	72	72	99	81
22	47.7	54.9	59.3	53.9	8.3	8.9	6.4	7.9	11.9	6.4	7.4	6.3	6.1	6.6	91	74	86	84
23	60.5	58.9	57.3	58.9	5.9	10.4	9.0	8.4	10.4	5.6	6.2	6.7	7.5	6.8	90	72	88	83
24	53.2	53.5	54.7	53.8	6.6	9.2	7.0	7.6	9.2	5.5	5.6	5.8	5.1	5.5	71	67	69	69
25	54.5	53.9	53.0	53.8	5.0	9.8	5.9	6.9	9.9	4.6	5.0	6.0	6.2	5.7	76	66	90	77
26	51.1	49.4	48.5	49.7	2.8	10.2	8.0	7.0	10.3	2.2	5.2	6.7	7.0	6.3	93	72	88	84
27	45.0	43.5	45.3	44.6	6.9	9.3	8.5	8.2	10.0	6.0	6.6	6.7	7.0	6.8	88	72	88	83
28	50.2	52.2	54.9	52.4	7.6	11.4	8.4	9.1	14.5	7.2	6.1	7.2	7.9	7.1	79	72	96	82
29	56.2	55.3	54.9	55.5	5.6	11.6	9.0	8.7	12.1	4.7	5.8	7.4	7.6	6.9	85	73	89	82
30	53.9	53.5	51.4	52.9	5.7	12.4	11.7	9.9	12.8	5.2	6.5	8.7	9.0	8.1	96	82	88	89
31	54.5	55.2	57.0	55.6	8.0	9.8	9.0	8.9	11.6	7.5	7.0	8.2	7.8	7.7	88	91	92	90
Közép	753.9	753.7	753.9	753.8	9.2	14.9	11.8	12.0	16.0	8.5	7.3	7.8	8.2	7.8	82	62	78	74

4. hajnalban kis eső. — 14. este és éjjel ●. — 16. d. e. 1/210 kis eső. — 18. reggel 7—9, dél körül, d. u. és éjjel ●. — 19. reggel 7h kis eső. — 21. d. u., este és éjjel ●. — 24. d. e. 8—11h ●. — 27. d. e. 8h körül és déltől estig ●. — 30. reggel 1/28—10 és este 8—9 ●. — 31. d. e. 11—12h és 2h után ●.

METEOROLÓGIAI FÖLJEGYZÉSEK

A MAGYAR KIRÁLYI ORSZÁGOS METEOROLÓGIAI INTÉZETEN, BUDAPESTEN

1900. OKTÓBER HÓNAPBAN.

B.

Nap	Szélirányok és szélereő			Felhőzet				Csapadék 24 óra alatt mm.	Földmágnességi megfigyelések Ó-Gyallán					
	7h reggel	2h d. u.	9h este	7h reggel	2h d. u.	9h este	kő- zép		Elhajlás			Horizontális intenzitás		
									7h reggel	2h d. u.	9h este	7h reggel	2h d. u.	9h este
1	—0	SE ¹	NW ¹	0	0	0	0-0		70°26-4'	70°32-1'	70°27-1'	2-1121	2-1138	2-1153
2	—0	SE ¹	—0	0	1	0	0-3		25-9	31-5	27-1	124	148	160
3	—0	S ²	S ¹	2	2	2	2-0	ny. ●	26-7	32-1	27-4	127	153	154
4	NW ⁴	NW ³	NW ⁵	8	7	8	7-7		26-0	32-0	27-3	128	156	156
5	NE ¹	E ²	E ¹	7	5	0	4-0		26-2	31-3	27-5	121	152	151
6	NE ¹	—0	—0	1	0	0	0-3		26-6	31-4	27-9	124	161	158
7	NW ¹	N ²	N ¹	2	0	0	0-7		26-6	31-4	27-0	128	168	152
8	NW ¹	—0	S ¹	0	1	1	0-7		26-0	32-1	28-0	128	168	162
9	NE ¹	E ¹	—0	0	0	0	0-0		26-7	31-5	27-1	173	161	156
10	SE ¹	E ¹	SE ¹	0	0	0	0-0		27-0	32-1	27-9	129	164	168
11	NE ¹	N ⁵	N ³	0	4	5	3-0	←	27-0	32-1	27-1	166	151	164
12	N ¹	NW ³	SE ¹	7	9	8	8-0		26-0	31-8	27-5	169	167	170
13	NE ¹	E ¹	—0	5	0	5	3-3		27-0	32-7	27-9	174	170	170
14	NE ²	NE ¹	N ¹	3	2	10●	5-0	23-1●	25-8	31-4	27-6	170	161	176
15	N ⁴	N ³	NE ¹	10●	10	2	7-3		26-4	32-9	27-5	169	163	172
16	N ²	NW ²	NW ²	1	6	1	2-7	ny. ●	26-4	32-1	28-0	179	168	176
17	NE ¹	NW ⁴	NW ¹	4	7	0	3-7		27-0	41-4	28-0	174	179	171
18	N ²	NE ¹	N ¹	10●	10	10	10-0	2-7●	26-7	31-2	27-0	171	167	169
19	N ¹	NE ¹	E ¹	10●	10	10	10-0	ny. ●	26-0	30-8	27-4	178	169	173
20	N ¹	NW ¹	N ¹	1	5	10	5-3		26-2	31-8	26-9	178	163	172
21	NE ²	E ¹	NE ²	7	4	10●	7-0	29-0●	27-6	31-1	27-0	172	171	172
22	NW ³	NW ⁴	N ⁴	10●	6	0	5-3		26-8	30-6	26-0	176	171	171
23	NW ¹	E ¹	NE ¹	4	10	10	8-0		26-7	32-0	27-0	177	181	181
24	NE ¹	NW ⁴	NW ³	4	6	0	3-3	2-5●	26-0	32-0	27-0	186	184	185
25	NW ³	NW ²	—0	0	1	0	0-3		29-4	31-8	25-9	166	146	152
26	NW ¹	SE ²	—0	2≈	1	7	3-3	≈□	29-4	29-9	26-6	164	177	161
27	N ¹	—0	N ³	10	10●	10	10-0	13-4●	26-4	30-0	26-0	166	161	163
28	NW ²	NW ¹	—0	8	3	0	3-7		26-0	28-1	26-3	166	166	169
29	NW ¹	S ¹	ESE ³	1	5	7	4-3		26-0	28-8	26-1	174	170	169
30	SE ¹	SE ¹	SE ²	8	9	10●	9-0	1-9●	26-8	29-8	21-3	181	159	164
31	NE ¹	NW ²	NW ²	7	8	0	5-0	0-5●	26-3	29-9	26-0	171	156	174
Közép	1-4	1-7	1-4	4-3	4-6	4-1	4-3	73-1	70°26-3'	70°31-6'	70°26-9'	2-1159	2-1163	2-1165

A csapadékos napok száma 7, a viharosaké 1.

A szélirányok eloszlása: N NE E SE S SW W NW Szélcsend
17 16 8 10 4 0 0 25 13

Jelek magyarázatai: köd ≈, eső ●, hó ✕, jégeső ▲, dara Δ, égi háború Γ, villogás ⊠, ónos eső ∞, harmat ⊖, dér □, zuzmara ∨, ny. = csapadék nyoma, ← = szélvihar, N = észak, E = kelet, S = dél, W = nyugot.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.